

Ο Άγιος Σωφρόνιος του Έσσεξ

Ο Άγιος Σωφρόνιος Σαχάρωφ γεννήθηκε στη Ρωσία το 1896 και ξεκίνησε τη μοναχική ζωή του το 1925, στη Μονή Αγίου Παντελεήμονος του Αγίου Όρους. Εκεί συνάντησε τον Άγιο Σιλουανό τον Αθωνίτη, ο οποίος τον καθοδήγησε πνευματικά και του εμπιστεύθηκε τα χειρόγραφα με τη διδασκαλία του. Το 1938 ο Άγιος Σιλουανός κοιμήθηκε και ο Γέροντας Σωφρόνιος πήρε ευλογία από τον Ηγούμενο της μονής και αποσύρθηκε στην έρημο, όπου ζούσε ασκητικά και διακονούσε ως πνευματικός πολλών μοναχών. Όταν το 1947 μετέβη στη Γαλλία, για να εκδώσει το θεολογικό έργο του Αγίου Σιλουανού, ασθένησε τόσο σοβαρά που δεν μπορούσε να επιστρέψει στο Άγιον Όρος. Κατά τη διάρκεια της ανάρρωσής του στο Παρίσι δημιουργήθηκε γύρω του μια ομάδα ανθρώπων που ζούσαν ως μοναχοί κάτω από τη δική του πνευματική καθοδήγηση. Ο Γέροντας Σωφρόνιος με την πνευματική συνοδεία του ίδρυσαν το 1959 την Ιερά Μονή Τιμίου Προδρόμου στο Έσσεξ της Αγγλίας. Εκεί κοιμήθηκε τελικά ο Άγιος, στις 11 Ιουλίου 1993. Στις 27 Νοεμβρίου του 2019 η Αγία και Ιερά Σύνοδος του Οικουμενικού Πατριαρχείου κατέταξε τον Αρχιμανδρίτη Σωφρόνιο, Ηγούμενο και κτήτορα της Ιεράς Πατριαρχικής και Σταυροπηγιακής Μονής Τιμίου Προδρόμου, στο Αγιολόγιο της Ορθόδοξης Εκκλησίας.

Θεωρείται από την Εκκλησία ως ένας από τους μεγαλύτερους θεολόγους του εικοστού αιώνα. Τα ιδιαίτερα διανοητικά χαρίσματά του, οι έντονες υπαρξιακές αναζητήσεις του, η μαθητεία και η υπακοή του στον Άγιο Σιλουανό και η απόλυτη προσήλωσή του στον ασκητικό δρόμο του σταυρού τον βοήθησαν να καταγράψει με μεγάλη ακρίβεια και δύναμη τις εμπειρίες της αποκάλυψης του Θεού, που είχε ο ίδιος βιώσει. Σύμφωνα με τον Καθηγητή της Θεολογικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Γεώργιο Μαντζαρίδη, «Ο γραπτός, όπως και ο προφορικός λόγος του, έχει τη σφραγίδα της πατερικής γνησιότητας και ταυτόχρονα της άκρας επικαιρότητας... Διέθετε βαθύτατη γνώση του ανθρώπου και είχε πλουσιότατη πνευματική εμπειρία, που ήταν ριζωμένη στο Άγιον Όρος, όπου έζησε ασκητικότερα για περισσότερα από είκοσι χρόνια ως κοινοβιάτης, ερημίτης, πνευματικός, αλλά και μύστης της θεολογίας του ακτίστου φωτός»¹.

Ο Άγιος Σωφρόνιος έγραψε για το θείο και το ανθρώπινο πρόσωπο, για τη θέωση του ανθρώπου, για την κένωση και τη θεοεγκατάλειψη, για την άσκηση και την προσευχή, για το άκτιστο φως και για πολλά άλλα σημαντικά θεολογικά θέματα. Περιέγραφε την πορεία επιστροφής του ανθρώπου στον Θεό ως ένα συγκλονιστικό γεγονός που διέρχεται ο χριστιανός με πόνο και οδύνη. Ο Θεός, σύμφωνα με τον Άγιο Σωφρόνιο, είναι προσωπικό «υποστατικό» Όν, που αποκαλύπτεται με τον λόγο του «Εγώ είμι ό Ών», και όπως αναφέρει ο Άγιος: «Επί τής Αποκαλύψεως ταύτης οικοδομείται ἅπασα ἡ χριστιανική ἡμῶν ζωή»². Σκοπός του χριστιανικού αγώνα είναι η καλλιέργεια προσωπικής σχέσης με τον Θεό, η οποία επιτυγχάνεται με την ανάληψη

¹ Μαντζαρίδης Γ., Γέροντας Σωφρόνιος, θεολόγος της υποστατικής αρχής, Περιοδικό Πεμπτουσία 15, 2004.

² Αρχ. Σωφρονίου, Περί Προσευχής, σ. 189.

πνευματικού, ασκητικού αγώνα μέχρις εσχάτων. Σε αυτό τον ασκητικό αγώνα «τὸ πᾶν ἔγκειται εἰς τὴν ἐπίτευξιν συμφωνίας τῆς θελήσεως καὶ τῆς ζωῆς ἡμῶν μετὰ τῆς θελήσεως καὶ τῆς ζωῆς τοῦ Ἰδίου τοῦ Θεοῦ»³. Σύμφωνα με τον Άγιο, αυτή η συμφωνία καλλιεργείται κυρίως με την προσευχή, γι' αυτό η προσευχή αποτελεί το κατεξοχήν ασκητικό έργο κάθε χριστιανού, την πηγή από την οποία ο άνθρωπος αντλεί δύναμη για κάθε άλλη ενέργεια στην πνευματική ζωή του⁴. Η τελειότερη μορφή προσευχής είναι η καλούμενη καθαρά προσευχή. «Η προσέγγιση σε αυτήν συντελείται κυρίως με τη βαθιὰ θλίψη του πνεύματός μας, που συνειδητοποιεί τον χωρισμό μας από τον Θεό ως στέρηση που δεν αναπληρώνεται με τίποτε. Η λύπη αυτή μοιάζει με αγωνία· η οδύνη που προκαλεί είναι οξύτερη από μάχαιρα... Η μαρτυρική αυτή πάλη διεγείρει στην ψυχή την κεκρυμμένη ενέργεια της προσευχής που στο εξής αναβλύζει πύρινη, ημέρα και νύχτα. Και τότε, εντελώς απροσδόκητα, η προσευχή φθάνει στην καθαρότητα. Τότε ο άνθρωπος ζει αυθεντικά στη φωτοφόρο πραγματικότητα του Αγίου Πνεύματος»⁵.

Η θεολογία του Αγίου Σωφρονίου αποτελεί ζωντανή μαρτυρία του μεγαλείου της σχέσης που μπορεί να οικοδομήσει ο Τριαδικός Θεός με το κτίσμα Του. Το πνευματικό δέος που νιώθουν οι αναγνώστες των κειμένων του πηγάζει από τη συνειδητοποίηση του ύψους της χάριτος και της δωρεάς που δέχονται οι Άγιοι του Θεού. Παρότι είναι πρόδηλο ότι η θεία αυτή ζωή είναι προνόμιο των τελειών, η ομολογία ενός ανθρώπου του 20^{ου} αιώνα για τη δυνατότητα δημιουργίας αληθινής σχέσης Θεού και ανθρώπου, που οδηγεί στην κατά χάρη θέωση, έχει μεγάλη πνευματική αξία και δύναμη, διότι στηρίζει, παρηγορεί και ενθαρρύνει τα μέλη της Εκκλησίας. Ακόμη, σε καιρούς πλήρους εκκοσμίκευσης του δυτικού κόσμου η μαρτυρία αγιότητας του Γέροντα Σωφρονίου αποτελεί ένα οικουμενικό ιεραποστολικό κάλεσμα για ένταξη στην Ορθόδοξη Εκκλησία και ένωση με το Σώμα του Χριστού.

π. Παναγιώτης Ντουρής

³ Αρχ. Σωφρονίου, Άσκησις και θεωρία, σ.20.

⁴ Αρχ. Σωφρονίου, Άσκησις και θεωρία, σ.20.

⁵ Αρχ. Σωφρονίου, Οψόμεθα τον Θεόν καθώς εστί, σ. 49-50.